

ČLOVEKOVA NAVZOČNOST OBLIKUJE **VEDENJSKE VZORCE** PLANINSKIH KAVK

// Rok Janža

Človek s svojimi dejavnostmi vpliva na naravne procese tako rekoč vseh ekosistemov, jih spreminja in sooblikuje. Tudi težje dostopni ekosistemi, kot so na primer gorski, so zaradi podnebnih sprememb in vse pogostejših neposrednih interakcij živalskih in rastlinskih vrst s človekom v zadnjem času pod vse večjim pritiskom. Za učinkovito varstvo vrst na območjih, ki so njihov naravni dom, je te interakcije in njihov vpliv treba preučiti in ovrednotiti.

NA SAMEM ALI V DRUŽBI LJUDI

Znanstveniki Univerze v Torinu so se v svoji študiji osredotočili na vpliv navzočnosti človeka in njegovih dejavnosti na vedenjske vzorce planinskih kavk (*Pyrrhocorax graculus*). Zanimalo jih je predvsem, ali obstajajo razlike med populacijami, ki so vajene človekove navzočnosti, in populacijami, ki s človekom nimajo stika oz. ga imajo zelo malo. V ta namen so v poletnih mesecih opazovali jate planinskih kavk na dveh alpskih območjih severozahodne Italije: v okolici turističnega središča, popularnega smučišča Cervinia, s celoletno navzočnostjo človeka, in na območju nacionalnega parka Mont Avic, kjer je stik ptic z ljudmi omejen.

PREHRANSKI OPORTUNISTI

Med opazovanjem vedenja obeh populacij planinskih kavk so raziskovalci prišli do zanimivih zaključkov. Ugotovili so, da človekova navzočnost negativno vpliva na naravne prehranjevalne vzorce planinskih kavk, saj so bile ptice med iskanjem primarnega plena – kobilic, manj uspešne od ptic v nacionalnem parku. V celoti so namreč zaužile manj kobilic, prav tako pa so se prehranjevale v krajših časovnih intervalih. Pomembno je poudari-

ti, da je bilo zaradi urejenih smukaških prog kobilic na območju smučišča sicer že v osnovi manj kot v neokrnjenem habitatu nacionalnega parka, kar bi lahko botrovalo spremembi vedenja kavk.

Po drugi strani so bile ptice na območju smučišča manj plašne od ptic v nacionalnem parku, kar se je kazalo v višji toleranci do bližine človeka in krajših preletenih razdaljah pri umikih pred motnjami. Planinske kavke so se na območju smučišča naučile izrabljati nov prehranski vir – ostanke hrane, ki so jih zavrgli turisti. Ta vir je, v nasprotju z naravnim plenom, pticam dostopen prek celotnega leta in jim omogoča, da na smučišču ostanejo tudi v zimskem času. Ptice v nacionalnem parku se ob prvem snegu namreč umaknejo v nižja območja parka.

PRILOŽNOST ALI PAST?

Raziskava kaže na to, da človekova navzočnost potencialno spremeni vedenjske vzorce planinskih kavk, spremembe pa so lahko zanje tako pozitivne kot negativne. Po eni strani ptice težje izkoriščajo naravne vire hrane in porabljajo dodatno energijo zaradi umikanja pred potencialnimi grožnjami. Energetski primanjkljaj pa nadoknadijo z novim prehranskim virom, ki je dostopen prek celotnega leta. Na novo odkrita »prehranska varnost« in postopno privajanje na človekovo navzočnost, pticam na smučišču omogočata, da tam tudi gnezdi. Raziskav o tem, kako nov tip hrane vpliva na fiziologijo planinskih kavk, še ni opravil nihče. Iz študij na drugih pticah pa lahko sklepamo, da je vpliv verjetno negativen. Za dolgoročno spremljanje vrste raziskovalci priporočajo sistematičen večletni monitoring, ki bi orisal celokupen vpliv človekove navzočnosti na populacije teh karizmatičnih ptic.

PLANINSKE KAVKE (*Pyrrhocorax graculus*) so se na območju smučišča naučile izrabljati nov prehranski vir – ostanke hrane, ki so jih zavrgli turisti.

foto: **Simon Kovačič**

VIR

VALLINO, C. in sod (2019): Behavioural responses to human disturbance in an alpine bird. – *Journal of Ornithology* 160, 763-772.